

Asia: VM053:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nordea Group (jäljempänä 'Nordea') kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Nordean näkemyksen mukaan sääntelyn yhdenmukaistaminen EU-tasolla on lähtökohtaisesti kannatettavaa ja se edistää Euroopan sisämarkkinoiden toimivuutta ja kilpailukykyä kokonaisuutena. Nordea pitää kuitenkin erittäin harmillisena sitä, että lainvalmistelussa on pitäyditty tiukasti asetuksen edellyttämässä muutoksissa kansalliseen lainsäädäntöön eikä valmistelutyössä ole riittävästi huomioitu asetuksen vaikutuksia suomalaiselle rahastotoimialalle. Nordea korostaa, että tarve turvata suomalaisen rahastoliiketoiminnan jatkuvuus ja kehittyminen on nimenomaisesti tunnistettu valtioneuvoston puoliväliriihen kasvutoimia koskevassa 23.4.2025 julkaistussa kasvupaketissa, jonka pohjana ovat olleet Risto Murrin kasvutyöryhmän ehdotukset.

Suomalainen rahastosääntely sisältää eurooppalaisesta yleisestä rahastosääntelystä poikkeavaa kansallista lisäsääntelyä mm. erityisesti hallintarekisteröintiä koskevan kiellon muodossa, joka jo sellaisenaan heikentää suomalaisten rahastojen kilpailukykyä vähentämällä tosiasiallisia mahdollisuuksia suomalaisten rahastojen jakeluun jakelijoiden kautta.

Uuden rahanpesuasetuksen myötä suomalaisten rahastojen kilpailukyky heikentyy merkittävästi entisestään – paitsi rajan yli jakelun myös suomalaisen markkinan osalta - ellei kansallista lisäsääntelyä huomioida rahanpesuasetuksen implementoinnin yhteydessä.

Rahanpesuasetus rajoittaa merkittävästi mahdollisuuksia ulkoistaa asiakkaan tuntemiseen liittyviä velvoitteita, ellei kansallisia piirteitä huomioida sääntelyssä riittävästi joko sijoitusrahastoja tai rahanpesua koskevassa sääntelyssä. Yksi keskeinen ongelmatekijä on, ettei suomalainen rahastosääntely tällä hetkellä sisällä määritelmää siitä, kenen asiakas osuudenomistaja on.

Esimerkiksi Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) riskitekijöitä koskevassa ohjeessa oleva rahastoasiakkaan määritelmä soveltuu huonosti suomalaisiin rahastoihin, joiden jakelu on oikeudellisesti järjestetty eurooppalaisista verrokeista poikkeavasti kansallisen hallintarekisterikiellon vuoksi. Olisikin ensisijaisen tärkeää, että kansallisessa sääntelyssä selvennettäisiin, että niissä tilanteissa, joissa jakelijana toimiva pankki tai sijoituspalveluyhtiö on myynyt rahaston osuudenomistajalle sekä ylläpitää osuudenomistajarekisteriä, on osuudenomistaja yksinomaan jakelijan asiakas. Tämä olisi luontevinta, sillä jakelijalla on jatkuva, rahasto-omistusta laajempi asiakassuhde osuudenomistajan kanssa, joka kattaa aina vähimmillään sijoituspalveluiden, ml. rahasto-osuuksien välityksen osuudenomistajalle. Suomalaisessa mallissa jakelijana toimivalla pankilla tai sijoituspalveluyhtiöllä on jo itsenäinen velvollisuus tuntea asiakkaansa sekä rahastoyhtiötä paremmat edellytykset arvioida asiakkaaseen liittyviä riskitekijöitä, sillä rahastoyhtiön suuntaan jakelijana toimiva pankki tai sijoituspalveluyritys toimii osuudenomistajien lukuun ja puolesta. Rahastoyhtiöllä ei ole osuudenomistajiin suoraa yhteyttä eikä usein edes reaaliaikaista näkyvyyttä osuudenomistajarekisteriin, sillä jakelijana toimivat pankit ja sijoituspalveluyritykset ylläpitävät tietoja omissa järjestelmissään vastaavasti kuten ulkomaistenkin rahastojen osalta.

Edellä kuvattu tarve selventää rahastoyhtiön asiakkaan määritelmää kansallisessa sääntelyssä on erityisen tärkeä johtuen kansallisen rahastosääntelyn sisältämästä hallintarekisteröinnin kiellosta. Ainoastaan hallintarekisteröintiä koskevan kiellon poistaminen toisi suomalaiset rahastot yhdenvertaiseen kilpailuasemaan sekä pohjoismaisiin että eurooppalaisiin rahastoihin verrattuna sekä samalla poistaisi rahanpesuasetuksen soveltamiseen ja EBA:n ohjeistukseen liittyvät vain suomalaisia rahastotoimijoita koskevat haasteet. Suomalaisten rahastojen jakelu suomalaisille sijoittajille jakelijoiden kautta edellyttää tällä hetkellä käytännössä laajamittaista rahasto-osuudenomistajarekisterin ulkoistamista sekä siihen liittyvien osuudenomistajien tuntemiseen liittyvien velvoitteiden ulkoistusta. Vastaavaa malli on hyvin harvinainen muissa EU maissa ja käytännössä suomalaisten rahastojen jakelu ulkomaisten jakelijoiden toimesta onkin pysynyt hyvin alhaisella tasolla johtuen pitkälti siitä, että jakelijoiden järjestelmät eivät pysty varmistamaan, etteivät suomalaiset sijoittajat tee merkintöjä hallintarekisteriä ylläpitävän jakelijan kautta. EU-tason sääntelyssä ei olekaan huomioitu suomalaisen rahastosääntelyn muista jäsenmaista poikkeavia kansallisia erityispiirteitä ja haaste korostuu yhä enemmän sen myötä, mitä enemmän rahastoyhtiöihin soveltuvaa sääntelyä siirtyy EU-tasolle.

Suomalaisten rahastojen laajamittainen jakelu suomalaisille asiakkaille myös jatkossa edellyttää vähintään, että rahanpesuasetuksen 18 artiklan 7 kohdassa koskevan poikkeuksen soveltamisalaa selvennetään lain esitöissä siten, että rahastoyhtiö voi ulkoistaa 18 artiklan 3 kohdan c, d ja e alakohdassa tarkoitetut tehtävät silloin, kun rahasto-osuusrekisterin ylläpito on ulkoistettu. Huomioitava on kuitenkin, että myös tässä tilanteessa suomalaiset rahastot ovat ulkomaisiin rahastoihin nähden heikommassa kilpailuasetelmassa. Tämä johtuu siitä, että ulkomaisten rahastojen osalta ei vastaavaa ulkoistusrakennetta edellytetä, sillä hallintarekisteriä käytettäessä hallintarekisteröinnin hoitajan asiakkaat ovat EBA:n ohjeistuksen mukaan yksinomaan hallintarekisteröinnin hoitajan asiakkaita. Näin ollen jakelijan kannalta ulkomaisten rahastojen myynti edellyttää huomattavasti yksinkertaisempia sopimusrakenteita, prosesseja ja vähentää kuluja.

Nordean viime vuosien strategiana on ollut keskittää pohjoismaissa myytävien rahastojen hallinnointi Suomeen. Pidämme erittäin tärkeänä koko suomalaisen rahastoalan ja -osaamisen jatkuvuuden kannalta, että myös jatkossa rahastoja on kilpailukykyistä rekisteröidä ja hallinnoida Suomessa. Sääntely ei saa johtaa sellaiseen lopputulokseen, jossa suomalaiset rahastoyhtiöt eivät voisi jatkossa joustavasti ulkoistaa rahanpesuun liittyviä toimia jakelijoille, jotka ylläpitävät rahastosuudenomistajarekisteriä rahastoyhtiön lukuun. Tällainen tilanne johtaisi suurella todennäköisyydellä käytännössä siihen, että Suomessa myytäisiin pääsääntöisesti vain ulkomaille rekisteröityjä rahastoja.

Kunnioittavasti,

Nordea

Sakari Wuolijoki

Suomen lakiasiaintohtaja

Group Legal Finland

Josefin Degerholm

CEO

Nordea Funds Oy

Salpakari Riina
Nordea Bank Oyj